

האקורדיון

מרקו אינו זוכר מתי בא למרטייל מאג'יר. רק זאת יודע הוא, כי צעיר מאד היה, וכי גדל בין המלחים שבגמל. עובד היה במחסנים, ובגיל רך מאד למד להטיל על גבו מטענים כבדים. בלילות היה נספח לחבורות פרחי המלחים, מבלה בחברות במסבאות בסימטאות הנמל הגדול, משתתף בתגרותיהם, שומע את ספוריהם על ארצות חוקות, וחולם על יום בו יהיה גם הוא כאחד מהם ויצא לעולם הגדול המלא רזים ונפלאות. וצורה גדולה אחת היתה למרקו: שירים, מנגינות, כמה אהב להאזין לשירי העמים השונים, שהמלחים היו מביאים אתם מארצותיהם השונות. הגה שירי האהבה הרגשניים של האיטלקים, והנה שירי רוסיה העצובים. בערבים היה יושב על החוף עם חבריו, אחד מהם היה פותח במנגינת אקורדיון; שני היה מצטרף בשירה, והיה מרקו יושב, חולם ונהנה ומבקש לשמוע עוד ועוד. אך, לכל הרחוקות, לו היה לו למרקו מין כלי כזה, ולו היה יודע לנגן בו. ושל א כרגיל, הפך חלומו של מרקו מציאות. לילה אחד במסבאת מלחים, נשאר יושב לבדו לצידו של ספן איטלקי זקן שהפליג במנגינות על אקורדיון. ישבו שניהם בקרן זווית עטופים בעשן הסיגריות — הזקן ניגן ומרקו התמוגג מנחת. כשסיים האיטלקי הזקן את נגינתו, הרגיש כנראה בנעשה בלבבו של בעל הנער, בחייו העינים היוקרות, קם ואמר, — קח מרקו את האקורדיון הזה במתנה ממני, קח. סירב מרקו, כלום יצא מדעתו? מתנה יקרת-ערך כזאת! כטוב לבו עליו מיין התעקש הספן: — אם לא תקח מרקו ארביץ, בחיי ארביץ, בדילת ברירה לקח מרקו את הכלי. ומאו היה יושב כל רגע פנוי ומחבר מנגינות לפי השמיעה כשהוא פורט על האקורדיון.

יום אחד שעה שעבד בהטענת אניה הכיר מרקו בחור צעיר בהיר עינים ועליו מארק אחת מעבר לים הכחול. מפאלסטין. יוסי שמו.

התחבב יוסי על מרקו בעיקר בגלל היותו מפליא נגן באקורדיון.

לימד יוסי את מרקו לנגן על האקורדיון, והרבה לספר לו על המולדת, על ארץ-ישראל.

כעבור שבועיים הפליג יוסי באניתו והשאיר למרקו ירושה: שירים ומנגינות עבריות שלמד ממנו, כמה מילים עבריות, ונענועים לארץ.

כשנודע כעבור זמן למרקו שפרצה מלחמה בפאלסטין, קם והתגייס, ואחרי ימי הכשרה קצרים במחנה בסביבת עיר הנמל עלה לארץ. אחר זמן לא רב היה מרקו בתוך מערבולת בקרבות בנגב, וכמוכן שחשב אחר מקום למקום את האקורדיון שלו. וזכריו, שנהנו תמיד ממנגינותיו, השתוממו לשמע השירים הישראליים הרבים שידע עולה חזש זה. "זה של יוסי", היה מרקו עונה, מחייך וחושף את שיניו המהירות בלובנים, מאד רצה לפגוש כאן בארץ את יוסי, שאל עליו רבות, אבל לא פגשו. באחד הקרבות, בשעת נסיגה מהירה איבד מרקו את האקורדיון שלו, ואתו את מחצית נשמתו. היו חבריו

בגדוד מהתלים בו ואומרים: "אבד מרקו את אהרן בתו, את האקורדיון שלו, מסכין."

גדודו של מרקו הלך והתקדם, הלך והבקיע דרך לישובי הנגב המכותרים. לילה אחד פנה המפקד ובקש כמה מתנדבים לפרוץ למבצע לעמדות האוייב לאחד הישובים כדי להוציא משם פצועים. התנדב מרקו, ובעלת הלילה יצא עם חבריו לבצע את המשימה.

צדה החבורה הקטנה חרש במרחב הנגב. מישוה זמזם בשקט פזמון ישר. שקט מזור השתרר בסביבה, כאילו אין מלחמה. רוגע כל כך הכל.

לוחש אחד בלאט למרקו. תאר לו, אנו עוללים לעלות לפתע על מוקש, ולעוף באיירי חתי, זה עלול להיות מצחיק. עולים בלבנו של מרקו זכרונות מימי ילדותו הרחוקים והנשכחים, על ספורי אביו בלילות שבת, שם באלג'יר הרחוקה, על כנען המכורה העתיקה, וניגונו העצובים. זכרונות, אלה עולים ומשפיעים טשים את שנות שהייתו במרטייל. כה בהירים ומלטפים צלילי-עבר אלה כאן בליל חושך זה בערבות הנגב, החבורה ממשיכה לצעוד בדממה. כעבור כשעתים הליכה — ניתנת הפקודה למשיך את הדרך בחילה. נמצאים הם בשטחי ההפקר שבין עמדות האוייב ועמדותינו. הגה מבחינים מרחוק את גדר התיל ומגדל המים של הישוב, מטרם.

עוד מאתיים, שלוש מאות מטר ו... טרטור מקל-ים, מזוזם כדורים וברק כדורים ורחניים החרידו את השקט והחושך. לכל השדים, הבחינו בהם, כנראה ימח שם. להמשיך, להתקדם, הנה, הנה הגדר.

מרקו קבל לפתע מכה חזקה בכתפו ולאחריה — כאב צורב. בלי משים משה ידו בכתפו ונגעה במשהו חם, נוזל. מרקו הפליט קללה צרפתית ורצה הוא לומר לשמואליק, חברו הוותיק לצדו, שנפגע, אולם אין הוא שומע את קולו עצמו. היתה לו הרגשה מוזרה כאילו נעשה קל כל כך, ומרקו איבד את הכרתו. לטולטל משונה העיר אותו לרגע, הרגיש שמישוה סותח אותו בחילה ונדמה היה לו שזוחלה זו נמשכת כבר שנים. "שמואליק", קרא בלחש, "לא, חבר, לא שמואליק, אבל אין דבר; עוד מעט נהיה בתוך עמדותינו, בקיבוץ. ושוב שקט בערפל.

"כנראה שהוא עומד להתעורר", שמע מרקו קול לחורה, כששבה אליו הכרתו. רצה להתיישב, והרגיש כאב אטום בבדו. כנראה נפגע כהוגן.

"הכול בסדר", אמרה החורה והתקינה את משכ"בו. "שכב במנוחה".

"ומה עם שמואליק ושאר החברה", שאל מרקו. "כולם כאן", ענתה.

כמרחוק שמע מרקו הד יריות, שהלכו והשיח תקפו. הביט סביבו, נראה, שהוא נמצא בעמדה בתוך האדמה. בתוך אלונקות, בפינה ניצבים כמה רובים. ולידם, משונה, כל כך לא מתאים לזמן ולמקום מונח על שרפרף אקורדיון. רוצה היה מרקו לקום, לגשת ולנסות לנגן במקצת, אבל ברגע שניסה לקום הרגיש אותו כאב צורב בנבו, וטולטל בחורה למשכבו. לכל הרחוקות, חשב, באתי להוציא מכאן פצועים, והריני מוטל בעצמי פצוע, הרי לך ענין.

"מסטיק" ומנסה, ללא הצלחה ניכרת, להתאמן בקריצה. ואילו אריה, אביר פלפל, כדרך כל האוונים מאו ומעולם, עוסק בשתי מלאכות בבת אחת — מנסה לפתור בעיה שחממית ב"על המשמר" ושורק חרש קונצרט לכינור (אצלו זה קונצרט לשיריקה מתחדת) מה מגולסון... נאחל לשלישיה הקדושה חלום מות נעימים ונפנה הלאה.

— חרפי !
צריחה עזה פולחת את חלל בית הקפה, מיקצה נרדמים וזקפת כפופים ומושכת אליה השומת לב כללית. האיש שאילו נזעקו הדברים יושב במרומים — בסיוען תיבת נוח; שם את רגליו האחת על השנייה, מרפקו נשען על השולחן, כשכף ידו מלטפת את העורף. העורף שלו ראוי לציון. הוא מדבר בעקימת הבהון, בכחור ישיבה, המכבד את עצמו, אבל חזותו היא של פרצוף צברי נוקשה ושפמו העבות עושה ממנו מעין תערוכת של סטלין, פילטוסקי ורס"ג טיפוסים — לפחות מבחינה אופטית.

זהו חרפי, רבתי, פסח חרפי, נא להכיר. מה שנחא בשביל הכנסת. מה

שחבורת סופרים שלמה ב"כסית", זהו חרפי בשביל "עטרה" — מרכז ההתעניינות... כשהוא נותן את קולו ב"אום (ויש לו קול, רבותי, כל הכבוד...) מודעזעים לא רק כתלי העץ של "עטרה", כי אם מתמוטטות גם אשיות שבעה מדורי חכמות אנוש. אתם שומעים?...

"קודם לכו לאוניברסיטה ללמוד שלוש שנים ואחר כך תבואו לדבר..." זה יכוח פוליטי או ספרותי? שואל אני אחד מה"קבועים" ספרותיים...

— או אני אומר לכם, שאחרי דוסטויבסקי עוד לא נכתב ספר בעו"ל... חרפי ממשיך לדבר, מנסה להירי כוח את טענתו, אבל דבריו טובעים ביים של צהלה, רעש וצחוק.

— אתם כולכם אידיויטים, אחרי "החטא ועונשו" עוד לא נכתב ספר בעולם... את ההמשך אין שומעים. חבל.

אף ליד השולחן שלי אין המנוחה שורה. הנה באו זה עתה איציק גיינוס ואיציה קופי וכל הפמליה. התקבצה במ"לואה. מתפתח בין איציה ואיציק דו-שיח שכזה:

אף ליד השולחן שלי אין המנוחה שורה. הנה באו זה עתה איציק גיינוס ואיציה קופי וכל הפמליה. התקבצה במ"לואה. מתפתח בין איציה ואיציק דו-שיח שכזה:

אף ליד השולחן שלי אין המנוחה שורה. הנה באו זה עתה איציק גיינוס ואיציה קופי וכל הפמליה. התקבצה במ"לואה. מתפתח בין איציה ואיציק דו-שיח שכזה:

חורה אחנה חברה. "נו שלום, שמי דבורה, איך ההרגשה, יותר טוב?" הצטחקה אליו. "לא רע", ענה מרקו, "יכול להיות גרוע יותר. ומי מנגן כאן אצלכם על אקורדיון?" לא התאפק ושאל.

עברו כמה ימים. פלוגתו של מרקו ביצעה את משימתה והוציאה את הפצועים מהמקום. אבל מרקו עצמו נשאר במקום, והואל ירופא המקום עמד על דעתו שאסור לטלטל אותו.

החזית הלכה והתרחקה דרומה. מרקו החלים לאט לאט מפצעיו. חברי הקיבוץ יצאו מהמקלטים והעמ"ד דות התקיעות, התחילו לתקן פה ושם את הבתים והצרפים, והקיים החלו חוזרים למסלולם. יושב מרקו בחדרו בכסא נוח שסודר בשבילו, נשקף מבצע לח' לון. אהה, אילו היה לו כעת האקורדיון שלו, חבי רז טוב.

נכנס אליו החבר הרופא אלכסנדר, שהחיל הצעיר והשחרחר התחבב עליו. "נו מר מרקו מבריאם, הה, עוד מעט ותעוף מכאן, תחזור לגדודך", "כן", נענה מרקו, "הנה קבלתי מכתב משמואליק והחברה, והללו שואלים אותי עך מתי חושב אני לגזור כאן ולגוזח בבית ההבראה שלי". התאזר מרקו ושאל את אלכסנדר, "ראיתי כאן בבואי אליכם אקורדיון, כלום ישנו עוד?"

"ישנו", ענה הרופא. "ושל מי הוא?" שאל מרקו. "וכי מה, כלום מנגן אהה", שאל אלכסנדר. — "כן, ניגנתי, אוהב אני מאד לנגן, אבדתי את שלי בקרבות, לכל הרחוקות. כלי טוב היה, מתנה". "כן", ענה אלכסנדר ויצא.

לפנות ערב נכנסה דבורה והביאה עמה את האקורדיון, העמידה אותו ליד כסא של מרקו ויצאה. לקח מרקו את הכלי לידי, ניסה כמה צלילים, ולאט לאט שקע בנגינתו. התחיל בשירים צרפתיים, שירי חבריו המלחים במרטייל, ועבר לשירים ארץ-ישראליים, שיריו של יוסי.

הערב ירד ועטף את הקיבוץ הבודד בדמדומים, ומרקו ניגן וניגן. הרגיש שנכנסה דבורה, עמדה ליד הפתח והקשיבה.

הפסיק מרקו, כאילו הצטדק: "טוב להחזיק אחרי זמן כה רב כלי נגינה ביד". התקשה לבטא מחשבתו בעברית. "זה מאד חסר לשמחה". — "כן", אמרה דבורה, "גם הכלי יתום היה מאותו יום, שבעליו נפל בימים הראשונים של הקרבות. נגן, מרקו, נגן".

עברו כמה שבועות ומרקו החלים לגמרי. התחיל לעזור לחברי המשק בעבודתם והיה כאחד מהם. בער"בים היה מנגן וחברים היו מתאספים ומאזינים לשיריו.

ובא היום בו עמד מרקו לעזוב את הקיבוץ ולחזור לגדודו. נכנס אליו אלכסנדר הרופא להפריד, "נו, נוסע אהה מרקו, חבל. שמחים היינו לו היית נשאר אצלנו. תבוא, תבקר, ביתך הוא", והמשיך — "דבורה ביקשה שתקח לך את האקורדיון. אחרי מות יוסי חזרה, אין מי שינגן בו כאן בלעדך".

"מה, היה שמו של בעל האקורדיון?" שאל מרקו כשהוא מחזיר כולו.

"יוסי, וכי מה?" השתומם אלכסנדר.

"לא כלום", נגמם מרקו, "לא כלום. ישאר האקורדיון כאן, אצלכם מקומי". עמד אלכסנדר ולא הבין פשר התרגשותו של מרקו, ואולי גם אני, המשיך חרש מרקו, "גם אני מקומי כאן" תגמר המלחמה, אחזור, אעבוד כאן "אתכם, אחיה כאן, ואז" סיים בארו את תרמילו, "או אשוב ואנגן בו באקורדיון של יוסי".

— האלן, גיינוס, מה שלומך, שב, כאן יש מקום פנוי...

— יא-סאלאנטאק. היית היום אצל כדסקי?

— בממקרה כן. רוצה עוגה עם קרים, גיינוס?

— לא יזיק...

— או תזמין אצל סטאלה ותביא לך. מה אתה מסתכל בי כמו צנזן? אל תשכח להזמין גם בשבילי... — אה, כסף?... הבל הבלים, אמר קוהלת... אינך לומד מדעי היהדות, גיינוס?...

— חבל באמת. אבל את העוגות תזמין בחינך... בעוד שלושה שבועות אני צריך לקבל עשר לירות מהשקום, או אכבד את כולכם...

— מבטיח, קופי? אתם העדים...

קונים עוגות ותה בשביל כל ה"באני" דה" ומעשנים סיגריות עד לשעמום. ושוב מציל קופי את המצב. הוא מס' תכל בשעון וצועק: "שמעו, חברה, תשע וחצי... נותנים היום משהו בש" ביל חיללים ב"קופסת השוקולאד". איוו להקפה, השד יודע מה... "קאמאן" — בואו...

— האלן, גיינוס, מה שלומך, שב, כאן יש מקום פנוי...

— יא-סאלאנטאק. היית היום אצל כדסקי?

— בממקרה כן. רוצה עוגה עם קרים, גיינוס?

— לא יזיק...